

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران
تحقیق گروهی رشد ششم

عنوان:

**هنجاریابی پرسشنامه اندازه گیری نگرش زنان به حجاب
از منظر آموزه های اسلامی
(مطالعه موردی: مدارس علمیه خاوران استان هرمزگان)**

استاد راهنما: حسین اسلام پور

دبیر گروه: ژاله سالاری

اعضای گروه:

سمیه احمدی طفیکانی، زینب خسروی نیا، آسیه گلستانی، زبیده قائمی

مدرسه علمیه الزهراء (سلام الله علیها) بندرعباس

پاییز ۱۳۹۶

پژوهش حاضر در دو مرحله توصیفی-کتابخانه‌ای و پیمایشی-میدانی انجام شد تا با رویکرد آموزه‌های اسلامی، ابزاری برای سنجش نگرش زنان مسلمان نسبت به حجاب اسلامی تهیه و آن را هنجاریابی نماید. مطالب توصیفی با محوریت آیات حجاب، از تفاسیر و کتب و منابع اسلامی تهیه و تدوین و از چارچوب ادبیاتی حاصل، سؤالات اولیه (۷۳ گویه) استخراج شد. برای سنجش روایی پرسشنامه از روش محتوایی و از نظرات ۱۵ نفر از اساتید حوزه و دانشگاه کمک گرفته شد. برای جمع‌آوری داده‌ها در مرحله میدانی، پرسشنامه محقق ساخته، بین آحاد جامعه‌آماري ۱۲۲۱ نفره خواهران طلاب استان هرمزگان، در ۱۲ مدرسه/شهر توزیع شد. به دلیل عدم دسترسی به همه طلاب در هنگام جمع‌آوری، ۷۲۸ پرسشنامه تکمیل شده، جمع‌آوری و داده‌های خام، با نرم‌افزار EXCEL 2010 دسته‌بندی و با نرم‌افزار SPSS Ver20 تجزیه و تحلیل شد. برای سنجش روایی ابزار تحقیق از ۴ روش: تحلیل عاملی اکتشافی، ضریب همبستگی پیرسون و اسپیرمن و روایی محتوایی به طور همزمان استفاده شد. با تحلیل تخصصی داده‌ها، به روش چرخش واریماکس (Varimax)، بعد از چند مرحله، ۵ خرده مقیاس شامل: بعد ظاهری با ۵ گویه، بعد نگرشی-اعتقادی ۶ گویه، بعد پیامدی-رفتاری ۶ گویه، بعد اجتماعی-اخلاقی ۸ گویه، بعد الگوپذیری ۴ گویه، از متغیر اصلی «نگرش نسبت به حجاب اسلامی» استخراج شد. ضریب پایایی پرسشنامه نهایی ۲۹ سؤالی، در دو مرحله بررسی شد. ضریب آلفای کرونباخ (Cronbach's Alpha)، در مرحله اول، با جامعه آماری ۷۲۸ نفره از طلاب مدارس استان هرمزگان، برابر ۰/۹۳ محاسبه شد. در مرحله دوم با جامعه آماری ۳۰۸ نفره متشکل از طلاب شهرستان بندرعباس، ضریب پایایی با دو روش: آلفای کرونباخ برابر ۰/۹۰ و دونیمه کردن برابر ۰/۷۷ محاسبه گردید. همچنین ضریب پایایی ۵ خرده مقیاس نیز از ۰/۶۹ تا ۰/۸۹ به دست آمد. با توجه به ویژگی‌های خاص جامعه آماری این تحقیق که جمعاً ۱۰۳۶ نفر از خواهران طلاب و صاحب‌نظر در آموزه‌های اسلامی مربوط به حجاب و عفاف بودند، اعتبار درونی نتایج تحقیق حاضر، بسیار حائز اهمیت و قابل اتکا است و می‌توان گفت که پرسشنامه نهایی ۲۹ سؤالی از روایی، پایایی و ساختار قابل قبولی برخوردار است. بنابراین، محصول نهایی این تحقیق، به عنوان یک پرسشنامه استاندارد «اندازه‌گیری نگرش زنان مسلمان نسبت به حجاب اسلامی» در تحقیقات پیمایشی و میدانی توسط طلاب محقق، قابل استفاده است. به علاوه، در این پژوهش، رابطه متغیرهای Demographic و حجاب اسلامی بررسی شد. نتایج این تحقیق نشان داد که میزان نگرش زنان نسبت به حجاب اسلامی با متغیرهای «تحصیلات حوزوی و دانشگاهی، بومی بودن و قومیت» ارتباط معناداری نداشته، اما با «وضعیت تأهل، وضعیت سکونت، سن، اقلیم شهری و مدرسه» ارتباط معناداری دارد.

کلید واژه: حجاب، جلباب، خمار، عفاف، پرسشنامه، روایی، پایایی.

نیاز به پوشش و پرهیز از برهنگی جزء گرایش‌های فطری انسان است که خداوند متعال آن را در وجود بشر قرار داده است. بنابراین، بشر از آغاز خلقت، با میل فطری، اندام خود را از دیگران پوشانیده است. موضوع حجاب، منحصر به اسلام نمی‌شود و در برخی ادیان قبل اسلام هم مطرح بوده است.

پوشش اسلامی، از ضروریات دین است. قرآن کریم، در سوره اعراف، آیه ۲۲ در ماجرای حضرت آدم و حوا این گونه اشاره می‌کند که «پس آنگاه که از میوه آن درخت چشیدند، عورت‌هایشان پدیدار شد و بر آن شدند که با برگ‌های بهشتی، خویشان را بپوشانند».

حجاب در ایران باستان و در نزد زرتشتیان بسیار اهمیت داشت و پوشش‌هایی مطابق با آداب و رسوم آن زمان توسط زنان استفاده می‌شد. با ظهور دین اسلام و نشر آن در ایران، رعایت پوشش رنگ و بوی دینی به خود گرفت و جزئی از هویت دینی ایرانیان شد. مطالعات تاریخی در تاریخ ایران قدیم، این نکته را به خوبی ثابت می‌کند.

جامعه ایران، پس از انقلاب اسلامی مدّعی تشکیل یک جامعه دینی با محوریت اسلام بوده که همه ارزش‌های دینی در آن جاری بوده است. یکی از نمودهای ارزش‌های اسلامی حجاب و عفاف است. در حال حاضر، با گذشت ده‌ها سال از انقلاب، تا حدودی شاهد عدم رعایت این هنجار اجتماعی مهم در سطح جامعه هستیم. در حالی که تعالیم اسلامی بر رعایت حجاب زنان در سطح جامعه تأکید دارد، تبلیغات رسانه‌ای، مجلات مدّ، شبکه‌های اینترنتی به همراه جامعه‌پذیری ضعیف ارزش‌های دینی در بین نسل جوان، رواج قرائت‌های جدید از دین و احکام دینی، خرافه‌گرایی و تحریف‌های شدیدی که به وسیله اشخاص فاقد صلاحیت و دانش دینی در این زمینه انجام می‌دهند، باعث شده است که حجاب به طور خاص و احکام دینی به طور عام رعایت نشود. چنین وضعیتی، لزوم اجرای مطالعات اجتماعی و جامعه‌شناختی را به روشنی اثبات می‌کند.

یکی از راه‌هایی که می‌توان به مطالعه حجاب در جامعه پرداخت این است که از روش‌های میدانی برای سنجش حجاب در جوامع مختلف استفاده کنیم. با استفاده از تحقیقات عینی و مشهود می‌توان جایگاه حجاب در جامعه را مشخص و با شناخت جوانب نگرش زنان نسبت به حجاب، برنامه‌های نهادینه‌سازی و درونی‌سازی حجاب را در بین مسلمانان به اجرا در آوریم. به همین منظور گروه محققان در تحقیق حاضر در صدد آن هستند تا پرسشنامه مناسبی برای سنجش نگرش حجاب زنان تهیه نمایند تا در آینده، به وسیله آن ابزار، محققان آتی به سهولت به مطالعه میدانی موضوع حجاب بپردازند.

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات تحقیق	۱
بیان مسئله و تبیین موضوع	۲
اهمیت و ضرورت پژوهش	۲
بررسی پیشینه و سابقه تحقیق	۴
وجه تمایز و مزیت تحقیق حاضر	۱۳
سؤالات تحقیق	۱۳
سؤال اصلی تحقیق	۱۳
سؤالات فرعی تحقیق	۱۴
فرضیات تحقیق	۱۴
فرضیه اصلی تحقیق	۱۴
فرضیات فرعی پژوهش	۱۴
قلمرو موضوعی تحقیق	۱۵
قلمرو مکانی تحقیق	۱۶
قلمرو زمانی تحقیق	۱۶
روش تحقیق	۱۷
جمعیت آماری	۱۷
روش نمونه گیری	۱۷
حجم نمونه آماری	۱۸
روش تحلیل داده های تحقیق	۱۸
فصل دوم: مفهوم شناسی و چارچوب ادبیاتی تحقیق	۱۹
مقدمه	۲۰
مفهوم واژگانی حجاب	۲۰
تاریخچه حجاب	۲۱
مفهوم واژگانی حجاب در آیات قرآن	۲۳
مفهوم اصطلاحی حجاب	۲۵
مفهوم اصطلاحی حجاب در علم فقه	۲۵
مفهوم اصطلاحی حجاب در عرفان	۲۶

۲۷	 مفهوم حجاب در روایات اسلامی
۲۸	 واژگان مترادف حجاب در قرآن کریم
۲۸	 الف) خمار
۲۹	 ب) جلباب
۳۱	 ج) عفاف
۳۲	 جلوه هایی از تصویر پردازی و تصویر آفرینی حجاب در قرآن
۳۲	 ۱- سفارش حجاب گفتاری به زنان پیامبر صلی الله علیه و آله
۳۳	 ۲- خودداری از تبرج دوران جاهلیت
۳۴	 ۳- ملاقات با نامحرم از ورای حجاب
۳۴	 ۴- موارد استثناء از قانون الزام رعایت حجاب
۳۵	 ۵- حجاب برتر، رعایت حجاب با استفاده از جلباب
۳۶	 ۶- دستورات و احکام چهارجانبه برای حجاب
۳۷	 ۷- غض بصر برای مبارزه با ترک حجاب و چشم چرانی
۳۷	 ۸- حکم حجاب برای زنان سالخورده، یک استثنا
۳۸	 ۹- آموزش آداب معاشرت برای الگوسازی حجاب
۳۹	 آثار و فواید حجاب
۴۰	 ۱- عفت و پاکدامنی زنان
۴۱	 ۲- حفظ شرافت انسانی و ارج نهادن به مقام و شخصیت زن
۴۲	 ۳- حجاب، عامل احساس عزت نفس و کرامت زن
۴۳	 ۴- حجاب، عاملی برای افزایش امنیت فردی زن
۴۴	 ۵- تقویت اراده و پیشرفت در امور شغلی
۴۶	 ۶- جلب رحمت و غفران الهی و سعادت در دنیا و آخرت
۴۷	 ۷- حجاب و حفظ هویت اجتماعی و اسلامی
۴۹	 ۸- رضایت شوهران، آرامش زوجین و تحکیم بنیاد خانواده با رعایت حجاب
۵۰	 ۹- حجاب عاملی برای سالم سازی و سالم ماندن جامعه و سلامت روحی مردان
۵۲	 ۱۰- حجاب عامل رشد فرهنگی و معنوی جامعه
۵۳	 ۱۱- حجاب، عاملی برای پاسداشت خون شهدا
۵۴	 ۱۲- جلوگیری از لجام گسیختگی در امیال جنسی و کاهش طلاق
۵۶	 ۱۳- کاهش سوء استفاده احتمالی نامحرمان از زن
۵۷	 ۱۴- سایر فواید گوناگون حجاب اسلامی

- ۷۳) عروسی حویزی عبد علی بن جمعه (۱۴۱۵)، تفسیر نورالثقلین، تحقیق: سید هاشم رسولی محلاتی، نوبت چهارم، قم: انتشارات اسماعیلیان.
- ۷۴) علوی، سیدحمیدرضا؛ حجتی، رضیه (۱۳۸۶)، عوامل مؤثر بر بدحجابی دختران دانشگاه شهید باهنر کرمان، تربیت اسلامی، سال دوم، ش ۴، چاپ بهار و تابستان.
- ۷۵) علی احمدی، علیرضا، سعیدنهایی، وحید (۱۳۸۷)، منتخبی از توصیفی جامع از روش‌های تحقیق، چاپ دوم، تهران: انتشارات تولید دانش.
- ۷۶) علی بابائی احمد (۱۳۷۴)، برگزیده تفسیر نمونه، زیر نظر استاد محقق آیت الله مکارم شیرازی، چاپ اول، انتشارات دارالکتب الاسلامیه.
- ۷۷) غلامی، علی (۱۳۹۱)، مسئله حجاب در جمهوری اسلامی، چاپ اول، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع) و پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.
- ۷۸) فاضلیان، پوراندخت (۱۳۸۹)، بررسی رابطه نوع حجاب و میزان امنیت اجتماعی در بین زنان شهر تهران، پژوهش‌نامه زنان، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، سال اول، شماره دوم، چاپ پاییز و زمستان.
- ۷۹) فتح‌الله، الدكتور احمد (۱۴۱۵ ق)، معجم الفاظ الفقه الجعفری، ج ۱، الدمام، بی جا.
- ۸۰) فراهیدی، خلیل بن أحمد (۱۴۰۹ ق)، کتاب العین، چاپ دوم، قم.
- ۸۱) فضل اللهی، سیف الله (۱۳۸۹)، نقش تربیتی خانواده در تحکیم حجاب فرزندان، ماهنامه پیام زن، شماره ۲۲۳، ماه مهر.
- ۸۲) فیروز آبادی، محمد بن یعقوب (بی تا)، قاموس المحيط، الطبعة الاولى، بیروت: دار الجیل.
- ۸۳) فیض کاشانی، ملا محسن (۱۴۱۵)، تفسیر صافی، چ دوم، تهران: انتشارات الصدر.
- ۸۴) قرائتی محسن (۱۳۸۸)، تفسیر نور، مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن، تهران.
- ۸۵) قرشی بنایی، علی اکبر (۱۴۱۲ ق)، قاموس قرآن، چاپ ششم، تهران.
- ۸۶) _____ (۱۳۵۴ ش)، قاموس قرآن، تهران: دارالکتب الاسلامیه.
- ۸۷) قلعبجی، محمد (۱۴۰۸ ق)، معجم لغة الفقهاء، چ ۲ بیروت: دارالفنایس للطباعة و النشر و التوزیع.
- ۸۸) قمی، علی بن ابراهیم (۱۳۷۸)، تفسیر قمی، مکتبه المهدی.
- ۸۹) قمی، شیخ عباس (۱۳۷۸)، کلیات مفاتیح الجنان، چاپ اول، قم: عصر ظهور.
- ۹۰) کلانین، پل (۱۳۸۰)، راهنمای آسان تحلیل عاملی، ترجمه: سید جلال صدرالسادات و اصغر مینایی، تهران: انتشارات سمت.
- ۹۱) کلینی، محمد بن یعقوب (۱۳۶۳)، اصول کافی، چ پنجم، قم: دارالکتب الاسلامیه.
- ۹۲) کلینی، محمد بن یعقوب (۱۴۰۱)، اصول الکافی، تحقیق: علی اکبر غفاری، چاپ: بیروت.
- ۹۳) کلینی، محمد بن یعقوب (۱۴۰۷ ق)، اصول الکافی (ط: الإسلامیه) چاپ چهارم، تهران.
- ۹۴) کلینی، محمد بن یعقوب (۱۳۶۵)، اصول الکافی، تهران: دارالکتب الاسلامیه.

- ۹۵) کرم اللهی، نعمت الله؛ آقاسی، محمد (۱۹۳۱)، بررسی گرایش دختران دانشجو به حجاب و بدحجابی، فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی، دوره اول، شماره ۲، فصل تابستان.
- ۹۶) کرمانشاهیان، ام البنین (۱۳۷۶-۱۳۷۷)، گرایش به حجاب و برداشت از آن در بین دانشجویان دانشگاه‌های دولتی و آزاد اسلامی شهر تهران و علل و عوامل جامعه شناختی آن، پایان‌نامه مقطع کارشناسی ارشد، رشته پژوهشگری علوم اجتماعی (چاپ نشده)، دانشگاه الزهراء تهران.
- ۹۷) لاهوتی، معصومه (۱۳۸۸)، بررسی عوامل مرتبط با رعایت حجاب دختران دانشجو دانشگاه‌های شهر کرمان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید باهنر کرمان.
- ۹۸) مجلسی، علامه محمدباقر (۱۴۰۴)، بحارالانوار، بیروت: مؤسسه الوفاء.
- ۹۹) مجلسی، علامه محمدباقر (۱۳۶۲)، بحارالانوار، انتشارات اسلامیّه.
- ۱۰۰) محقق نراقی (۱۴۱۹)، مستند الشیعه، چاپ اول، مشهد: تحقیق و نشر موسسه ال البيت - علیهم السّلام - لاهیات التراث.
- ۱۰۱) محمدی، اصغر (۱۳۸۴)، عوامل مؤثر بر گرایش به بدحجابی در بین دختران و زنان شهر اصفهان، فصلنامه تخصصی جامعه شناسی، سال اول، شماره ۴.
- ۱۰۲) مرکز بررسی اسناد تاریخی وزارت اطلاعات (۱۳۸۸)، تغییر لباس و کشف حجاب به روایت اسناد، تهران: وزارت اطلاعات.
- ۱۰۳) مستوفی، عبدالله (۱۳۷۱)، شرح زندگانی من یا تاریخ اجتماعی و اداری دوره قاجاریه، تهران: انتشارات زوار.
- ۱۰۴) مصطفوی، حسن (۱۳۶۰)، التحقيق فی کلمات القرآن، تهران: ترجمه و نشر کتاب.
- ۱۰۵) مصطفوی، حسن (۱۳۶۸ش)، التحقيق فی کلمات القرآن الکریم، الطبعة الاولى، وزارة الثقافة و الارشاد الاسلامی.
- ۱۰۶) مطهری، مرتضی (۱۳۶۸)، مسئله حجاب، چاپ مکرر: فصل بهار، تهران: انتشارات صدرا (با اجازه شورای نظارت بر نشر آثار استاد شهید مطهری).
- ۱۰۷) مطهری، مرتضی (۱۳۷۹)، مجموعه آثار، چ دوم، تهران: صدرا.
- ۱۰۸) مطهری، مرتضی (۱۳۷۲)، مسئله حجاب، تهران: صدرا.
- ۱۰۹) معین، محمد (۱۳۷۱)، فرهنگ معین، تهران: امیر کبیر.
- ۱۱۰) مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۸۱)، اخلاق در قرآن، چاپ دوم، قم..
- ۱۱۱) مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۷۴ش)، تفسیر نمونه، نوبت اول، تهران: دار الکتب الإسلامیّه.
- ۱۱۲) مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۶۶)، تفسیر نمونه، تهران: دارالکتب الاسلامیه.
- ۱۱۳) موسوی خمینی، سید روح الله (۱۳۸۰)، تحریر الوسیله، چ ۹، مطبوعات دارالعلم.
- ۱۱۴) موسوی خمینی، سید روح الله (۱۳۶۶) رساله توضیح المسائل، مرکز نشر فرهنگی رجاء.
- ۱۱۵) موسوی خمینی، سید روح الله (۱۳۸۰) صحیفه نور، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره).

۱۱۶) موسوی خوانساری، اسدالله (۱۳۴۹ ق)، حکمه الحجاب و ادله النقاب، تهران: چاپخانه علمی.

۱۱۷) مهدی زاده، حسین (۱۳۸۷)، حجاب شناسی، چالش ها و کاوش های جدید، قم: انتشارات مرکز مدیریت حوزه علمیه قم.

۱۱۸) مؤمن، منصور؛ فعال قیومی، علی (۱۳۸۹)، تحلیل های آماری با استفاده از S.P.S.S، چاپ اول، تهران: مؤلف.

۱۱۹) نجفی، محمدحسن (بی تا)، جواهر الکلام، تحقیق: شیخ محمود قوچانی، چاپ ۲۹، بی جا: المکتبه الاسلامیه.

۱۲۰) نهله غروی نائینی، وحیده عامری (۱۳۸۶)، پوششی در معنا و مفهوم حجاب، فصلنامه شورای فرهنگی اجتماعی زنان، سال نهم، شماره ۳۶، تابستان.

۱۲۱) واتسون، هلن (۱۳۸۲)، زنان و حجاب، ترجمه: مرتضی بحرانی، فصلنامه کتاب زنان، سال پنجم، شماره ۲۰.

۱۲۲) هاشمی رفسنجانی، اکبر (۱۳۷۴)، تفسیر راهنما، قم.

۱۲۳) هومن، حیدرعلی (۱۳۷۸)، راهنمای تدوین گزارش پژوهشی، رساله و پایان نامه تحصیلی، چاپ اول، تهران: نشر پارسا.

ب) منابع الکترونیکی

۱۲۴) باقری بنابی، مصطفی (۱۳۹۶)، نقش حجاب در رشد معنوی مردان، خبرگزاری بین المللی قرآن (ایکنا)، تاریخ انتشار: ۲۵ شهریور ۱۳۹۶، قابل دسترس در آدرس: <http://iqna.ir/fa/news>

۱۲۵) بنی هاشمی خمینی، سید محمدحسن، پورتال انهار، جامع ترین وب سایت در زمینه احکام و مسائل شرعی از مراجع عظام تقلید به آدرس: <http://portal.anhar.ir>

۱۲۶) بی نا (۱۳۸۵)، همگونی جلباب قرآنی و چادر مشکی، مجله پیام زن، آذر ۱۳۸۵، شماره ۱۷۷، قابل دسترس در آدرس: <http://www.hawzah.net>

۱۲۷) حیدار، الهام (۱۳۹۳)، ارتباط بدحجابی و طلاق، مورخ ۱۳۹۳/۹/۲۵، سایت تبیان، قابل دسترس در آدرس: <http://www.tebyan.net/newindex>

۱۲۸) خامنه ای، سیدعلی، بیانات مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، در دیدار جمعی از بانوان ۷۹/۶/۳۰، قابل دسترس در: <http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=33912>

۱۲۹) دفتر تحقیق و پژوهش بنیاد شهید انقلاب اسلامی (۱۳۷۷)، حجاب در کلام شهیدان، مجله پاسدار اسلام، دی ماه، شماره ۲۰۵، قابل دسترس در سایت حوزه به آدرس: <http://www.hawzah.net>

۱۳۰) دنیا، پورمند (بی تا)، هویت اجتماعی در سایه پوشش مناسب، درگاه خدمات فرهنگی تبلیغی حرم مطهر امام رضا علیه السلام، پورتال زندگی رضوی، قابل دسترس در آدرس: razavi.aqr.ir/portal/home

۱۳۱) رجبی، فاطمه (۱۳۸۸)، دیدار جمعی از بانوان اندیشمند با مقام معظم رهبری (مدظله العالی) و سخنان بانوان در این دیدار، مورخ ۱۳۸۸/۷/۱۸، قابل دسترس در آدرس: <http://farsi.khamenei.ir/speech>

۱۳۲) رهگشای، سیما (۱۳۹۶)، شبکه اطلاع رسانی دانا، ۹۶/۷/۳۰، قابل دسترس در آدرس: <http://www.dana.ir>

۱۳۳) سایت رویش نور (۱۳۹۰)، حجاب، خون بهای شهدا، تاریخ ۱۳۹۰/۴/۲۲، قابل دسترس در آدرس: <http://ruyesh.persianblog.ir/post/80>

- (۱۳۴) سوزنچی، حسین، فلسفه حجاب در نگاه شهید مرتضی مطهری، مورخ ۹۴/۱۲/۲۳، بخش فرهنگی، قابل دسترس در آدرس: <http://sahebkhavar.ir>
- (۱۳۵) صدریان، سارا (۱۳۹۰)، گرایش به معنویت و نیاز انسان معاصر به عفاف و حجاب (قسمت اول)، سایت راسخون، تاریخ، ۱۳۹۰/۲/۱۴، قابل دسترس در آدرس: <http://rasekhoon.net/article/show/187729>
- (۱۳۶) طباطبایی ندوشن، سیده مریم (۱۳۹۳)، زنان محبوب و جذاب از نظر مردان چه ویژگی‌هایی دارند؟ مجله پیام زن، آبان ماه، شماره ۲۷۲، قابل دسترس در پایگاه اطلاع رسانی حوزه به آدرس: <http://www.hawzah.net>
- (۱۳۷) فرهنگ و اندیشه (۱۳۸۵)، همگونی جلباب قرآنی و چادر مشکی، مجله پیام زن، آذرماه، شماره ۱۷۷، قابل دسترس در آدرس: <http://www.hawzah.net>
- (۱۳۸) قریشی، مریم سادات و سلیمانی، صدیقه (۱۳۹۳)، تاثیر حجاب و عفاف بر کاهش آسیب اجتماعی، همایش ملی جایگاه و نقش زنان در مدیریت جهادی، دانشگاه شهرستان تربت حیدریه، <https://www.civilica.com/Paper>
- (۱۳۹) قنبری، محمد (۱۳۹۳)، نقش فرهنگ حجاب و عفاف در ترویج سبک زندگی اسلامی، پایگاه خبری یافته، تاریخ ۱۳۹۳/۶/۵، قابل دسترس در آدرس: <http://yaftenews.ir/notes/religious>
- (۱۴۰) مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۹۶)، معاونت تحریریه خبر پایگاه اطلاع رسانی دفتر معظم له، مفهوم‌شناسی عفاف و حجاب، تاریخ انتشار: ۹۶/۴/۲۱، قابل دسترس در آدرس: makarem.ir
- (۱۴۱) مهرخانه، پایگاه خبری تحلیلی خانواده و زنان (۱۳۹۱)، عواقب نوشتن کتاب فلسفه حجاب، ۹۱/۲/۱۳ قابل دسترس در آدرس: <http://mehrkhane.com/fa/news>
- (۱۴۲) مؤسسه خانه حقوق اریا (۱۳۸۹)، متن کامل قانون گسترش راهکارهای اجرایی عفاف و حجاب، ۱۳۸۹/۱۱/۲، به آدرس: <http://www.aria-law.com>
- (۱۴۳) نیکزاد، عباس (۱۳۸۳)، روابط زن و مرد از دیدگاه اسلام، ترویج، تعطیل، تعدیل؟ مجله کتاب زنان، پاییز ۱۳۸۳، ش ۲۵، پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن، قابل دسترس در آدرس: <http://www.maarefquran.org>

(ج) منابع انگلیسی:

- 144) Branden. N. (2001). Psychology of Self-Esteem. New York: Bantam press.
- 145) Cooper Smith, S. (1967) the anteced of self-estem. W. H. freeman.
- 146) Khiabany, Gh. and Milly Williamson (2008), «Veiled bodies naked racism: culture. politics and race in the Sun», Race Class, Vol. 50, No. 2, PP: 69-88.
- 147) Kilic, S, S. Saharso & B. Sauer (2008), «Introduction.The Veil: Debating citizenship, gender and religious diversity» Special issue Social Politics. International Studies in Gender, State and Society 16(4), pp. 397-410.
- 148) Mehta, Sh. (2010), «Commodity Culture and Porous Socio-Religious Boundaries. Muslim Women in Delhi», South Asia Research, Vol. 30, No.1, PP: 1-24.

- 149) Shirazi, F. and Mishra Smeeta (2010) «Young Muslim women on the face veil (niqab A tool of resistance in Europe but rejected in the United States», *International Journal of Cultural Studies*, Vol. 13, No. 1, pp. 43-62.
- 150) Tarlo, E. (2007), «Hijab in London: Metamorphosis, Resonance and Effects», *Journal. of Material Culture*, Vol. 12, No. 2, pp. 131–156.
- 151) Thangarajah, C.Y 2003. «Veiled constructions: Conflict, migration and modernity in eastern Sri Lanka», *Contributions to Indian Sociology*, Vol. 37, No. 1 & 2, PP. 141-162.